

Conselleria d'Educació, Cultura i Esport

DECRET 222/2014, de 19 de desembre, del Consell, pel qual es declaren Bé d'Interès Cultural Immaterial les Fogueres de Sant Joan d'Alacant. [2014/11669]

PREÀMBUL

L'article 49.1.5a de l'Estatut d'Autonomia de la Comunitat Valenciana estableix la competència exclusiva de la Generalitat en matèria de patrimoni històric, artístic, monumental, arquitectònic, arqueològic i científic. Així mateix, l'article 26.2 de la Llei 4/1998, d'11 de juny, de la Generalitat, del Patrimoni Cultural Valencià, disposa que la declaració d'un bé d'interès cultural s'ha de fer mitjançant un decret del Consell, a proposta de la conselleria competent en matèria de cultura. Tot això sense perjudici de les competències que l'article 6 de la Llei 16/1985, de 25 de juny, del Patrimoni Històric Espanyol, reserva a l'Administració General de l'Estat.

Així mateix, la Llei 4/1998, d'11 de juny, de la Generalitat, del Patrimoni Cultural Valencià, en l'article 45 disposa que seran declarats béns d'interès cultural les activitats, coneixements, usos i tècniques que constitueixen les manifestacions més representatives i valuoses de la cultura i maneres de viure tradicionals del poble valencià. Igualment, poden ser declarats béns d'interès cultural els béns immaterials que són expressions de les tradicions del poble valencià en les seues manifestacions musicals, artístiques, gastronòmiques o d'oci, i en especial aquelles que han sigut objecte de transmissió oral, i les que mantenen i potencien l'ús del valencià.

Per la Resolució de 20 de juny de 2014, de la Conselleria de Educació, Cultura i Esport, es va acordar incoar l'expedient per a la declaració com a Bé d'Interès Cultural Immaterial a favor de les Fogueres de Sant Joan d'Alacant.

En la tramitació de l'expedient s'ha concedit tràmit d'audiència a l'Ajuntament d'Alacant i a la Federació de les Fogueres de Sant Joan d'Alacant.

En compliment del que disposa l'article 27 de la Llei 4/1998, d'11 de juny, de la Generalitat, del Patrimoni Cultural Valencià, en l'expedient consten els informes favorables de la Reial Acadèmia de Belles Arts de Sant Carles, del Consell Valencià de Cultura, de la Universitat d'Alacant i de la Universitat Miguel Hernández d'Elx.

Per tot això, complits els tràmits previstos en l'article 43 de la Llei 5/1983, de 30 de desembre, de la Generalitat, del Consell, i en els articles 26 i següents de la Llei 4/1998, d'11 de juny, de la Generalitat, del Patrimoni Cultural Valencià, a proposta de la consellera de Educació, Cultura i Esport i amb la deliberació prèvia del Consell, en la reunió del dia 19 de desembre de 2014,

DECRETE

Article 1. Objecte

Es declaren Bé d'Interès Cultural Immaterial les Fogueres de Sant Joan d'Alacant.

Article 2. Descripció del bé i valors

La descripció del bé i els seus valors es fan constar en l'annex del present decret.

Article 3. Mesures de protecció

La Generalitat vetlarà pel normal desenvolupament i la pervivència d'esta manifestació cultural i tutelarà la conservació dels seus valors tradicionals. Qualsevol canvi que excedisca el normal desenvolupament dels elements que formen esta manifestació cultural s'haurà de comunicar a la direcció general competent en matèria de patrimoni cultural, perquè, si és el cas, emeta l'autorització administrativa i la consegüent modificació de la present declaració.

La gestió de la festa l'exercirà la Federació de les Fogueres de Sant Joan d'Alacant, encarregada d'organitzar la totalitat dels actes centrals. Esta, en conjunció amb els altres actors, serà qui decidisca els aspectes materials i immaterials, així com el desenvolupament dels actes de la festivitat anual. De la mateixa manera, les administracions públiques

Conselleria de Educación, Cultura y Deporte

DECRETO 222/2014, de 19 de diciembre, del Consell, por el que se declaran Bien de Interés Cultural Immaterial Les Fogueres de Sant Joan de Alicante. [2014/11669]

PREÁMBULO

El artículo 49.1.5.ª del Estatut d'Autonomia de la Comunitat Valenciana establece la competencia exclusiva de la Generalitat en materia de patrimonio histórico, artístico, monumental, arquitectónico, arqueológico y científico. Asimismo, el artículo 26.2 de Ley 4/1998, de 11 de junio, de Generalitat, del Patrimonio Cultural Valenciano, dispone que la declaración de un bien de interés cultural se hará mediante decreto del Consell, a propuesta de la conselleria competente en materia de cultura. Todo ello sin perjuicio de las competencias que el artículo 6 de la Ley 16/1985, de 25 de junio, del Patrimonio Histórico Español, reserva a la Administración General del Estado.

Asimismo, la Ley 4/1998, de 11 de junio, de la Generalitat, del Patrimonio Cultural Valenciano, en su artículo 45 dispone que serán declarados bienes de interés cultural las actividades, conocimientos, usos y técnicas que constituyan las manifestaciones más representativas y valiosas de la cultura y los modos de vida tradicionales de los valencianos. Igualmente podrán ser declarados bienes de interés cultural los bienes inmateriales que sean expresiones de las tradiciones del pueblo valenciano en sus manifestaciones musicales, artísticas, gastronómicas o de ocio, y en especial aquellas que han sido objeto de transmisión oral, y las que mantienen y potencian el uso del valenciano.

Mediante Resolución de 20 de junio de 2014, de la Conselleria de Educación, Cultura y Deporte, se acordó tener por incoado expediente para la declaración como Bien de Interés Cultural Immaterial a favor de Les Fogueres de Sant Joan de Alicante.

En la tramitación del expediente se ha concedido trámite de audiencia al Ayuntamiento de Alicante y a la Federación de Fogueres.

En cumplimiento de lo dispuesto en el artículo 27 de la Ley 4/1998, de 11 de junio, de la Generalitat, del Patrimonio Cultural Valenciano, consta en el expediente los informes favorables de la Real Academia de Bellas Artes de San Carlos, del Consell Valencià de Cultura, de la Universitat d'Alacant y de la Universidad Miguel Hernández de Elche.

Por todo ello, cumplidos los trámites previstos en el artículo 43 de la Ley 5/1983, de 30 de diciembre, de la Generalitat, del Consell, y en los artículos 26 y siguientes de la Ley 4/1998, de 11 de junio, de la Generalitat, del Patrimonio Cultural Valenciano, a propuesta de la consellera de Educación, Cultura y Deporte y previa deliberación del Consell, en la reunión del día 19 de diciembre de 2014,

DECRETO

Artículo 1. Objeto

Se declaran Bien de Interés Cultural Immaterial Les Fogueres de Sant Joan de Alicante.

Artículo 2. Descripción del bien y valores

La descripción del bien y sus valores se hacen constar en el anexo del presente decreto.

Artículo 3. Medidas de protección

La Generalitat velará por el normal desarrollo y la pervivencia de esta manifestación cultural y tutelarà la conservación de sus valores tradicionales. Cualquier cambio que exceda el normal desarrollo de los elementos que forman esta manifestación cultural deberá comunicarse a la dirección general competente en materia de patrimonio cultural, para, en su caso, su autorización administrativa y consiguiente modificación de la presente declaración.

La gestión de la fiesta la ostentará la Federación de Fogueres de Sant Joan de Alicante, encargada de organizar la totalidad de los actos centrales. Ésta, en conjunción con los demás actores, serán quienes decidan sobre aspectos materiales e inmateriales, así como el desarrollo de los actos de la festividad anual. Del mismo modo, las administraciones

fomentaran la difusió d'este bé, en garantiran l'estudi i la documentació amb criteris científics, i incorporaran els testimonis disponibles a suports materials que en garantisquen la pervivència.

DISPOSICIONS ADDICIONALS

Primera. Publicació i inscripció

El present decret es publicarà en el *Diari Oficial de la Comunitat Valenciana* i en el *Boletín Oficial del Estado*, i la declaració s'inscriurà en la secció 1a de l'Inventari General del Patrimoni Cultural Valencià, i es comunicarà, així mateix, al Registre General de Béns d'Interès Cultural, del Ministeri d'Educació, Cultura i Esport.

Segona. Absència d'incidència en el gasto públic de la present disposició

La aplicació i desplegament del present decret no podrà tindre cap incidència en la dotació de tots i cada un dels capítols de gasto assignada a la Conselleria d'Educació, Cultura i Esport, i, en tot cas, haurà de ser atesa amb els mitjans personals i materials de la conselleria esmentada.

DISPOSICIÓ FINAL

Única. Entrada en vigor

El present decret entrarà en vigor l'endemà de la publicació en el *Diari Oficial de la Comunitat Valenciana*.

València, 19 de desembre de 2014

El president de la Generalitat,
ALBERTO FABRA PART

La consellera d'Educació, Cultura i Esport,
MARÍA JOSÉ CATALÁ VERDET

ANNEX

1. Exposició de motius

Les Fogueres de Sant Joan són expressió viva i popular d'un poble, conjunció de foc, música, art, història, cultura, sàtira, convivència, pólvora i indumentària, que s'identifiquen com a patrimoni comú i propi del conjunt de la ciutat d'Alacant.

La festa de les Fogueres de Sant Joan és el fenomen associatiu més gran d'Alacant i disposa d'una estructura organitzativa sòlida que permet la seua permanència i evolució conjugada amb el sentiment i el respecte a la tradició, i al llarg del denominat exercici foguerer són múltiples les activitats realitzades que fomenten i desenrotllen la convivència d'un poble entorn de la seua cultura i les seues tradicions i que remarquen la seua idiosincràsia.

Festes de tradició popular, les Fogueres de Sant Joan tenen un inequívoc valor patrimonial, ja que estan vertebrades per tots els mecanismes de connexió entre festa i patrimoni, que les convertixen en un element singular i digne de la major protecció que la Llei del Patrimoni Cultural Valencià atorga a aquells elements del denominat patrimoni immaterial o intangible.

2. Dades sobre el bé objecte de la declaració

- 2.1. Denominació: Fogueres de Sant Joan.
- 2.2. Localitat: Alacant.
- 2.3. Data de realització: entre el 20 i el 24 de juny.
- 2.4. Actores

Les comissions de fogueres, que s'organitzen entorn dels districtes i que realitzen la seua activitat al llarg d'un exercici anual. Es reuneixen a les seues seus socials, el *racó*, on planifiquen els actes relatius als dies centrals de la festa i organitzen i realitzen activitats de tipus cultural i lúdic. Les comissions de barraques, que, adscrites a una comissió de foguera, participen, amb estes, en l'organització de la festa i realitzen de la mateixa manera activitats de caràcter cultural i lúdic.

- 2.5. Descripció del bé.
- 2.5.1. Història de les Fogueres de Sant Joan.

nes públicas fomentarán la difusión de este bien, garantizarán su estudio y documentación con criterios científicos, e incorporaran los testimonios disponibles a soportes materiales que garanticen su pervivencia.

DISPOSICIONES ADICIONALES

Primera. Publicación e inscripción

El presente decreto se publicará en el *Diari Oficial de la Comunitat Valenciana* y en el *Boletín Oficial del Estado*, y la declaración se inscribirá en la sección 1.ª del Inventario General del Patrimonio Cultural Valenciano, comunicándose, asimismo, al Registro General de Bienes de Interés Cultural, del Ministerio de Educación, Cultura y Deporte.

Segunda. Ausencia de incidencia en el gasto público de la presente disposición

La aplicación y desarrollo del presente decreto no podrá tener incidencia alguna en la dotación de todos y cada uno de los capítulos de gasto asignada a la Conselleria de Educación, Cultura y Deporte, y, en todo caso, deberá ser atendido con los medios personales y materiales de dicha conselleria.

DISPOSICIÓN FINAL

Única. Entrada en vigor

El presente decreto entrará en vigor el día siguiente al de su publicación en el *Diari Oficial de la Comunitat Valenciana*.

Valencia, 19 de diciembre de 2014

El president de la Generalitat,
ALBERTO FABRA PART

La consellera de Educación, Cultura y Deporte,
MARÍA JOSÉ CATALÁ VERDET

ANEXO

1. Exposición de motivos

Les Fogueres de Sant Joan son expresión viva y popular de un pueblo, conjunción de fuego, música, arte, historia, cultura, sàtira, convivencia, pólvora e indumentaria, que se identifican como patrimonio común y propio del conjunto de la ciudad de Alicante.

La fiesta de Les Fogueres de Sant Joan es el mayor fenómeno asociativo de Alicante, disponiendo de una estructura organizativa sòlida, que permite su permanencia y evolución conjugada con el sentimiento y respeto a la tradición, siendo múltiples las actividades realizadas a lo largo del denominado ejercicio *foguerer*, que fomentan y desarrollan la convivencia de un pueblo en torno a su cultura y sus tradiciones y que remarcan su idiosincrasia.

Fiestas de tradición popular, Les Fogueres de Sant Joan reúnen un inequívoco valor patrimonial, al estar vertebrada por todos los mecanismos de conexión entre fiesta y patrimonio, que las convierten en un elemento singular y digno de la mayor protección que la Ley del Patrimonio Cultural Valenciano otorga a aquellos elementos del llamado patrimonio inmaterial o intangible.

2. Datos sobre el bien objeto de la declaración

- 2.1. Denominación: Les Fogueres de Sant Joan.
- 2.2. Localidad: Alicante.
- 2.3. Fecha de realización: entre el 20 y el 24 de junio.
- 2.4. Actores.

Las comisiones de *fogueres*, que se organizan en torno a distritos y que realizan su actividad a lo largo de un ejercicio anual. Se reúnen en sus sedes sociales, el *racó*, en las que planifican los actos relativos a los días centrales de la fiesta y organizan y realizan actividades de tipo cultural y lúdico. Las comisiones de *barraques*, que adscritas a una comisión de *foguera*, participan, junto a estas, en la organización de la fiesta y realizan de igual modo, actividades de cariz cultural y lúdico.

- 2.5. Descripción del bien.
- 2.5.1. Historia de Les Fogueres de Sant Joan.

La festa té l'origen en les celebracions precristianes que es realitzaven al voltant del solstici d'estiu, i que una vegada assimilades al culte cristià, es van celebrar a tot Europa en honor de sant Joan Baptista. A Alacant, les primeres notícies que es tenen d'estes celebracions són del segle XIX. L'ajuntament va tractar de prohibir estos festejos, a causa dels desordres públics que es produïen.

La transformació de la festa, tal com hui la coneixem, vingué de la mà de José María Py y Ramírez de Cartagena, gadità establert a Alacant, que va veure l'oportunitat de convertir aquells festejos desorganitzats en unes festes que serviren per a atraure turistes. Ell va proposar canviar les antigues fogueres per monuments artístics de caràcter efímer, seguint el model de la falla valenciana, i va trobar una gran acollida entre tots els sectors de la societat alacantina. Prompte es van formalitzar les primeres comissions de fogueres i l'ajuntament va establir tres premis en metàl·lic per als millors monuments que es plantarien el juny de 1928. La primera edició de la festa va comptar amb nou monuments i un calendari festiu que comprenia només dos dies. Els anys successius van anar augmentant el nombre de comissions, i es van ampliar els dies i els actes de la festa, que es va dotar d'una estructura organitzativa amb la creació de la primera Comissió Gestora.

L'arribada de la II República va suposar un període d'auge i consolidació per a la festa creada recentment. L'ajuntament va donar un impuls decisiu a les fogueres, donant suport oficialment als actes organitzats per la Comissió Gestora i col·laborant en la seua promoció exterior. La festa va transcendir les fronteres locals, integrant col·lectius provinents d'altres parts d'Espanya i de l'estranger. Apareixen una sèrie d'elements que amb el pas del temps seran definitoris de les fogueres. En 1931 la penya Els Trenta-u va crear la primera barraca i un any després es va produir l'elecció de la primera bellea del foc. També en estos anys sorgixen les primeres fogueres infantils i en 1936 va tindre lloc el primer concurs pirotècnic. Però, sens dubte, un dels fets més significatius d'estos anys va ser el naixement de l'estil alacantí, basat en la transformació estètica i formal dels monuments gràcies a la inclusió d'elements provinents de l'art déco i altres moviments artístics internacionals.

En 1939, i després del parèntesi de la Guerra Civil, les fogueres tornen tímidament a la ciutat a través d'un únic monument plantat al Mercat Central. No serà fins a 1940 que la festa recuperarà l'activitat normal, amb les vint-i-una fogueres que es plantaran eixe any. Les dècades de 1940 i 1950 suposaran un període difícil per a la festa, encara que es van crear nous actes que li donaren una nova estructura més estable: en 1941, l'Ofrena de Flors, en honor de la Mare de Déu del Remei; en 1945, la creació del Pregó de festes i l'elecció de la primera bellea del foc infantil, i en 1946, es va crear la categoria especial per als monuments adults.

En 1952 es realitzarà la primera foguera oficial, plantada a la plaça de l'ajuntament i sufragada íntegrament pel consistori de la ciutat. Al final d'esta dècada, s'afegirien dos noves desfilades a la festa: la Cavalcada Històrica de Na Violant i Alfons X, que se celebraria durant uns quants anys i no tindria continuïtat, i la Desfilada Folklorica de la província, creada en 1956, que perdura hui en dia.

A partir d'estes dates, la festa continua desenrotllant-se incorporant nous elements, com el Cós Multicolor o la Cavalcada del Foc, impulsant-ne d'altres com l'Entrada de Bandes o l'Ofrena de Flors, i es va oficialitzar el vestit de núvia alacantina.

L'arribada de la democràcia va suposar un període de profunda renovació, ja que es va produir la democratització de l'estructura organitzativa de les fogueres i es va aprovar un nou reglament que permetia l'elecció per votació dels membres de la Comissió Gestora. El nombre de comissions experimentarà un augment desconegut fins al moment, cosa que ocorrerà també amb les barraques i les fogueres infantils.

Es va ampliar el calendari festiu a quatre dies, avançant la plantada dels monuments al dia 20 de juny. Es va recuperar la Cavalcada del Ninot, desapareguda en les dècades anteriors, i es va potenciar la participació de grups nacionals i internacionals en la Desfilada Folklorica. També es van crear nous actes, com l'elecció de la bellea del foc infantil, la proclamació de les màximes representants de la festa o el Concurs de Mascletades que es realitza des de 1988 a la plaça dels Estels.

Es va afavorir la creació de dos revistes oficials, publicades per l'ajuntament i la Comissió Gestora, alhora que es va recuperar el valencià com a llengua vehicular de les fogueres. Es va afavorir la recupera-

La fiesta tiene su origen en las celebraciones precristianas que se realizaban en torno al solsticio de verano, y que una vez asimiladas al culto cristiano, se celebraron en toda Europa en honor de san Juan Bautista. En Alicante, las primeras noticias que se tienen de estas celebraciones son del siglo XIX. El ayuntamiento trató de prohibir estos festejos, a causa de los desórdenes públicos que en ellos se producían.

La transformación de la fiesta, tal y como hoy la conocemos, vino de la mano de José María Py y Ramírez de Cartagena, gaditano afincado en Alicante, quien vio la oportunidad de convertir aquellos festejos desorganizados en unas fiestas que sirvieran para atraer turistas, propuso cambiar las antiguas hogueras por monumentos artísticos de carácter efímero, siguiendo el modelo de la falla valenciana, encontrando gran acogida entre todos los sectores de la sociedad alicantina. Pronto se formalizaron las primeras comisiones de hogueras y el ayuntamiento estableció tres premios en metálico para los mejores monumentos que se plantarían en junio de 1928. La primera edición de la fiesta contó con nueve monumentos y un calendario festivo que abarcaba tan solo dos días. En los años sucesivos fueron aumentando el número de comisiones, y se ampliaron los días y actos de la fiesta, dotándola de una estructura organizativa con la creación de la primera Comisión Gestora.

La llegada de la II República supuso un período de auge y consolidación para la fiesta recién creada. El ayuntamiento dio un impulso decisivo a Les Fogueres, apoyando oficialmente los actos organizados por la Comisión Gestora y colaborando con su promoción exterior. La fiesta trascendió las fronteras locales, integrando colectivos provenientes de otras partes de la geografía española y del extranjero. Aparecen una serie de elementos que con el paso del tiempo serán definitorios de Les Fogueres. En 1931 se creó la primera barraca por parte de la penya Els Trenta-u, y un año después se produjo la elección de la primera *bellea del foc*. También en estos años surgen las primeras hogueras infantiles y en 1936 tuvo lugar el primer concurso pirotécnico. Pero, sin duda, uno de los hechos más significativos de estos años, fue el nacimiento del estilo alicantino, basado en la transformación estética y formal de los monumentos, gracias a la inclusión en ellos de elementos provenientes del art déco y otros movimientos artísticos internacionales.

En 1939, y tras el paréntesis de la Guerra Civil, Les Fogueres vuelven tímidamente a la ciudad a través de un único monumento plantado en el Mercado Central. No será hasta 1940 cuando la fiesta recupere su actividad normal, con las veintiuna hogueras que se plantarán ese año. Las décadas de 1940 y 1950 supondrán un período difícil para la fiesta, aunque se crearon nuevos actos que le dieron una estructura más estable en 1941, la Ofrenda de Flores en honor a la Virgen del Remedio en 1945, la creación del Pregón de Fiestas y la elección de la primera *bellea del foc infantil*, y en 1946 se creó la categoría especial para los monumentos adultos.

En 1952 se realizó la primera hoguera oficial, plantada en la plaza del ayuntamiento y sufragada íntegramente por el consistorio de la ciudad. A finales de esta dècada se añadirían dos nuevos desfiles a la fiesta: la Cabalgata Històrica de Doña Violante y Alfonso X, que se celebraría durante algunos años y no tendría continuidad, y el Desfile Folklorico de la provincia, creado en 1956, que perdura a día de hoy.

A partir de estas fechas la fiesta sigue desarrollándose incorporando nuevos elementos: el Coso Multicolor o la Cabalgata del Foc, impulsando otros como la Entrada de Bandas, la Ofrenda de Flores; y se oficializó el traje de novia alicantina.

La llegada de la democracia supuso un período de profunda renovación, produciéndose la democratización de la estructura organizativa de las hogueras, aprobándose un nuevo reglamento que permitía la elección por votación de los miembros de la Comisión Gestora. El número de comisiones experimentarà un aumento no conocido hasta el momento, algo que ocurrirá también con las barraques y las hogueras infantiles.

Se amplió el calendario festivo a cuatro días, adelantándose la *plantada* de los monumentos al día 20 de junio. Se recuperó la Cabalgata del Ninot, desaparecida en las décadas anteriores, y se potenció la participación de grupos nacionales e internacionales en el Desfile Folklorico. También se crearon nuevos actos, como la elección de la *bellea del foc infantil*, la proclamación de las máximas representantes de la fiesta o el Concurso de Mascletades que se realiza desde 1988 en la plaza de los Luceros.

Se propició la creación de dos revistas oficiales, realizadas por el ayuntamiento y la Comisión Gestora, al mismo tiempo que se recuperó el valenciano como lengua vehicular de las hogueras. Se propició la

ció de la indumentària tradicional de la ciutat i es va crear el Museu de les Fogueres al castell de Santa Bàrbara.

En la dècada de 1990 es fixaran les consecucions de la dècada anterior. Els esforços aniran dirigits a promocionar la festa, i a dignificar i organitzar els actes ja existents. Destaca la concessió del títol de festa oficial de la ciutat a les Fogueres en 1999.

En 2006 es va produir una transformació en l'òrgan rector de la festa, que canviarà la seua situació jurídica i passa de ser Comissió Gestora a convertir-se en la Federació de les Fogueres.

2.5.2. Espai geogràfic: els districtes.

Les comissions de fogueres i barraques estan implantades al territori urbà de la ciutat d'Alacant. A cada una de les comissions els correspon una parcel·la de la ciutat, denominada districte, que pot estar composta per un carrer, una plaça, un grup de carrers o una barriada. Les barraques compartixen amb les fogueres este espai geogràfic i estan vinculades, en un nombre màxim de dos, a una comissió de foguera.

Eixe lligam de les comissions de fogueres amb l'espai geogràfic en què s'assenten queda reflectit en el seu nom, que coincideix amb el carrer en què planten els seus monuments o amb la barriada a què pertanyen. Així mateix, algunes fogueres han recuperat en la denominació el nom amb què era conegut el seu districte en el passat, alguns dels quals oblidats o en desús.

2.5.3. Espai social: entramat associatiu.

Les comissions de fogueres i barraques constitueixen un entramat associatiu de caràcter festiu regit per la Federació de les Fogueres de Sant Joan. Els foguerers i els barraquers són els membres d'estes associacions, i són els encarregats de planificar, organitzar i realitzar les activitats pròpies de cada associació i de participar en els actes de caràcter oficial organitzats per la Federació de les Fogueres.

La foguera té la seua social en el *racó*, lloc pensat per a la convivència dels associats, on es reuneixen de manera periòdica i realitzen activitats de caràcter lúdic i cultural. Cada associació té una junta directiva, que es renova democràticament de forma periòdica, i una sèrie de càrrecs representatius, les *bellees* i dames d'honor, que són elegits anualment.

Les comissions de fogueres traslladen la seua activitat durant els dies de la festa a l'espai urbà que els és propi, és a dir, el districte. Són les encarregades de plantar els monuments foguera al carrer i, al mateix temps, instal·lar espais tancats a l'aire lliure en què els foguerers conviuran durant els quatre dies que dura la festa.

Algunes de les comissions de fogueres s'agrupen al seu torn en sectors, amb la intenció d'estrenger llaços entre les associacions i fomentar la convivència. Estos sectors estan definits per la proximitat geogràfica existent entre les comissions que els integren. Així mateix, algunes associacions s'agrupen en federacions amb la intenció d'unir esforços entre fogueres que pertanyen a una mateixa categoria.

Les comissions de barraques són associacions independents de les comissions de fogueres, però al mateix temps hi estan vinculades per mitjà de la pertinença a un districte. Tenen igualment una junta directiva pròpia, que, com en el cas de les fogueres, es renova periòdicament per votació. De la mateixa manera, es reuneixen a les seues seues socials i traslladen la seua activitat al carrer entre el 20 i el 24 de juny, establint-hi les barraques en què els associats desenrotllen la seua activitat, finançada amb les seues aportacions. Totes les associacions de fogueres i barraques s'integren en una federació, la Federació de les Fogueres de Sant Joan. Es tracta de l'ens gestor de la festa, i el seu objecte és organitzar-la i desenrotllar-la.

La Federació de les Fogueres de Sant Joan va ser constituïda el juny de 2006, si bé prèviament, i des dels seus orígens, la festa va ser gestionada per un ens, la Comissió Gestora, en els seus inicis sense una forma jurídica determinada, com un grup de persones que organitzaven i gestionaven la festa, i posteriorment va passar a constituir-se en associació. Més tard, amb la necessària constitució de totes les fogueres i barraques com a associacions, sorgix la necessitat de constituir-se en federació, tal com actualment està concebuda.

L'òrgan de govern de la Federació de les Fogueres de Sant Joan és l'assemblea general, que està composta per totes les associacions de fogueres i barraques. L'òrgan de representació i gestió és la junta directiva, a la qual es va donar la denominació de Comissió Gestora, seguint la denominació de l'anterior ens que gestionava la festa.

recuperación de la indumentaria tradicional de la ciudad y se creó el Museo de Hogueras en el castillo de Santa Bàrbara.

En la dècada de 1990 se fijarán los logros conseguidos en la dècada anterior. Los esfuerzos irán dirigidos a promocionar la fiesta y a dignificar y organizar los actos ya existentes, destaca la concesión del título de fiesta oficial de la ciudad para las hogueras en 1999.

En 2006 se produjo una transformación en el órgano rector de la fiesta, que cambiará su situación jurídica pasando de ser Comisión Gestora a convertirse en la Federación de Fogueres.

2.5.2. Espacio geográfico: los distritos.

Las comisiones de hogueras y barracas están implantadas en el territorio urbano de la ciudad de Alicante. A cada una de las comisiones les corresponde una parcela de la ciudad, denominada distrito, que puede estar compuesta por una calle, una plaza, un grupo de calles o una barriada. Las barracas comparten con las hogueras este espacio geográfico, estando vinculadas, en un número máximo de dos, a una comisión de foguera.

Esa ligazón de las comisiones de hogueras con el espacio geográfico en el que se asientan queda reflejada en su nombre, que coincide con la calle en la que plantan sus monumentos o con la barriada a la que pertenecen. Asimismo, algunas hogueras han recuperado en su denominación, el nombre con el que era conocido su distrito en el pasado, algunos de ellos olvidados o en desuso.

2.5.3. Espacio social: entramado asociativo.

Las comisiones de hogueras y barracas constituyen un entramado asociativo de carácter festivo, regido por la Federación de Les Fogueres de Sant Joan. Los *foguerers* y *barraquers* son los miembros de estas asociaciones, siendo los encargados de planificar, organizar y realizar las actividades propias de cada asociación y participar en los actos de carácter oficial organizados por la Federación de Fogueres.

La hoguera tiene su sede social en el *racó*, lugar pensado para la convivencia de los asociados, en el que se reúnen de forma periódica y donde realizan actividades de carácter lúdico y cultural. Cada asociación cuenta con una junta directiva, que se renueva democráticamente de forma periódica, y una serie de cargos representativos, las *bellees* y damas de honor, que son elegidos anualmente.

Las comisiones de hogueras trasladan su actividad durante los días de la fiesta al espacio urbano que les es propio, es decir, el distrito. Son las encargadas de plantar los monumentos hoguera en la calle y al mismo tiempo de instalar espacios acotados al aire libre en los que los *foguerers* convivirán durante los cuatro días que dura la fiesta.

Algunas de las comisiones de hogueras se agrupan a su vez en sectores, con la intención de estrechar lazos entre las asociaciones y fomentar la convivencia. Estos sectores están definidos por la proximidad geográfica existente entre las comisiones que la integran. Asimismo, algunas asociaciones se agrupan en federaciones, con la intención de aunar esfuerzos entre hogueras que pertenecen a una misma categoría.

Las comisiones de barracas son asociaciones independientes de las comisiones de hogueras, pero al mismo tiempo vinculadas a ellas por medio de la pertenencia a un distrito. Tienen igualmente una junta directiva propia, que, como en el caso de las hogueras, se renueva periódicamente por votación. De igual manera, se reúnen en sus sedes sociales y trasladan su actividad entre el 20 y el 24 de junio a la calle, estableciendo las barracas en las que los asociados desarrollan su actividad, financiada con sus aportaciones. Todas las asociaciones de *fogueres* y *barraques* se integran en una federación, la Federación de Les Fogueres de Sant Joan. Se trata del ente gestor de la fiesta, siendo su objeto la organización y desarrollo de la misma.

La Federación de Les Fogueres de Sant Joan fue constituïda en junio de 2006, si bien previamente, y desde sus orígenes, la fiesta ha sido gestionada por un ente, la Comisión Gestora, en sus inicios sin una forma jurídica determinada, tratándose de un grupo de personas que organizaban y gestionaban la fiesta, pasando posteriormente a constituirse en asociación. Más tarde, con la necesaria constitución de todas las hogueras y barracas como asociación, surge la necesidad de constituirse la federación, tal y como actualmente está concebida.

El órgano de gobierno de la Federación de Les Fogueres de Sant Joan es la asamblea general, que está compuesta por todas las asociaciones de *fogueres* y *barraques*, siendo el órgano de representación y gestión la junta directiva, a quien se le dio la denominación de Comissió Gestora, siguiendo la denominación del anterior ente que gestionaba la fiesta.

Entre els fins de la federació podem destacar: dirigir i coordinar tots els esforços de les persones que fan possible la festa, promoure la participació popular, difondre i fomentar la festa a tots els nivells, supervisar la gestió feta per les distintes associacions integrants, agermanar i consolidar les relacions amb altres entitats festives dins i fora de la ciutat d'Alacant i, en general, tots aquells orientats a celebrar els festejos de les Fogueres.

A este efecte realitza activitats diverses com: l'organització de les activitats pròpies de la festa; campanyes de divulgació per a incrementar la participació; la coordinació amb l'Ajuntament d'Alacant de totes les activitats que s'han de realitzar; la busca de fons econòmics; la realització de publicacions, campanyes, conferències, congressos, etc.; la prestació de servicis a totes les associacions integrades per al compliment dels seus fins; el disseny del programa anual de la festa, i, en general, totes aquelles dirigides a fomentar, potenciar i engrandir la festa de les Fogueres de Sant Joan.

2.5.4. Patrimoni cultural.

2.5.4.1. La foguera.

La foguera, com a monument artístic efímer, és l'eix principal entorn del qual es desenrotlla tota la festa. Són estructures en què es combinen l'arquitectura, l'escultura i la pintura, i que segueixen una composició tradicional formada per una base, on es desenrotllen escenes formades per ninots, un cos central i un coronament. Per a construir-les s'empren components com la fusta, el cartó, la tela o materials nous introduïts recentment, com el suro blanc, que faciliten la combustió.

Les formes de la foguera es regixen prenent com a base un contingut, la majoria de les vegades satíric i crític, que es desenrotlla entorn de les escenes que van contant els ninots, que estan acompanyats de cartells explicatius.

Les fogueres estan dividides en categories, segons el seu pressupost, i són valorades per un jurat que concedeix generalment cinc premis a cada una, a excepció de les fogueres de la categoria especial, a les quals es concedixen tants premis com fogueres s'han plantat eixe any.

2.5.4.2. Evolució estéticoartística de la foguera.

En els inicis de la festa, en 1928, la tendència generalitzada en les tres primeres edicions va ser la de seguir una estètica pròxima a la de la falla valenciana, amb monuments situats sobre cadafals de gran altura, en què ninots de caràcter realista integraven una escena única.

No serà fins a 1931 que l'artista Gastón Castelló introduirà en el monument elements provinents de l'art déco. Els trets estilístics en què es basarà esta estètica seran l'estilització, la simetria, la reiteració de motius decoratius, la utilització de figures al·legòriques, l'ús de colors plans i la introducció de volums arquitectònics. Estes innovacions van donar com a resultat una elegància formal, una complexitat compositiva i una netedat de línies que contrastaven amb l'estètica de la falla valenciana. D'esta manera, es va encunyar per a les noves formes el nom d'estil alacantí, que molts artistes van prendre com a model.

Després de la Guerra Civil, estes noves formes es van mantindre, combinant-se en molts casos amb elements més monumentalistes o recarregats que van fer que a poc a poc la foguera anara assimilant-se a la falla valenciana. Esta tendència es va generalitzar a partir de la dècada de 1960, en què els monuments van arribar a una barroquització desconeguda fins aleshores.

Esta tònica es mantindrà en l'estètica de les fogueres fins als anys finals de la dècada de 1970. És en esta època quan s'anunciaran en alguns monuments els canvis formals i artístics que s'introduiran plenament amb l'arribada de la democràcia. Els artistes de la dècada dels huitanta van transformar l'essència formal i conceptual del monument adoptant un nou llenguatge en el qual l'experimentació estava molt present. A partir d'este moment no hi hauria una tendència artística concreta a la qual els artistes pogueren acollir-se, sinó que cada un d'ells podia donar resposta lliurement als nous reptes que plantejava el monument.

En la dècada de 1990 apareixerà una nova generació d'artistes que complementaran les innovacions produïdes en la dècada anterior i que reforçaran la llibertat de cada artista per a treballar en un llenguatge que s'adapte a la seua pròpia cerca estètica i personal.

Entre los fines de la federación podemos destacar: la dirección y coordinación de todos los esfuerzos de las personas que hacen posible la fiesta; la promoción de la participación popular; la difusión y el fomento de la fiesta a todos los niveles; la supervisión de la gestión desarrolladas por las distintas asociaciones integrantes de la misma; hermanar y estrechar las relaciones con otras entidades festivas dentro y fuera de la ciudad de Alicante; y, en general, todo aquello orientado a la celebración de los festejos de Les Fogueres.

Para ello realiza actividades diversas como: la organización de las actividades propias de la fiesta; campañas de divulgación para incrementar la participación; coordinación con el Ayuntamiento de Alicante de todas las actividades a realizar; búsqueda de fondos económicos; realización de publicaciones, campañas, conferencias, congresos, etc.; prestación de servicios a todas las asociaciones integradas para el cumplimiento de sus fines; diseño del programa anual de la fiesta; y, en general, todas aquellas dirigidas a fomentar, potenciar y engrandecer la fiesta de Les Fogueres de Sant Joan.

2.5.4. Patrimoni cultural.

2.5.4.1. La hoguera.

La hoguera, como monumento artístico efímero, es el eje principal en torno al cual se desarrolla toda la fiesta. Son estructuras en las que se combinan la arquitectura, la escultura y la pintura y que siguen una composición tradicional formada por una base, donde se desarrollan escenas formadas por *ninots*, un cuerpo central y un remate. Para su construcción se emplean componentes como la madera, el cartón, la tela o nuevos materiales introducidos recientemente, como el corcho blanco, que facilitan su combustión.

Las formas de la hoguera están regidas en base a un contenido, la mayoría de las veces satírico y crítico, que se desarrolla en torno a las escenas que van contando los *ninots*, que están acompañados de cartelas explicativas.

Las hogueras están divididas en categorías, según su presupuesto, y son valoradas por un jurado que concede generalmente cinco premios a cada una de ellas, a excepción de las hogueras de categoría especial, a las que se conceden tantos premios como hogueras se han plantado ese año.

2.5.4.2. Evolución estético-artística de la hoguera.

En los inicios de la fiesta, en 1928, la tendencia generalizada, en las tres primeras ediciones, fue la de seguir una estética cercana a la de la falla valenciana, con monumentos situados sobre catafalcos de gran altura, en los que *ninots* de carácter realista desarrollaban una única escena.

No será hasta 1931 cuando, por parte del artista Gastón Castelló, se introducirán en el monumento elementos provenientes del art déco. Los rasgos estilísticos en los que estará basada esta estética serán la estilización, la simetría, la reiteración de motivos decorativos, la utilización de figuras alegóricas, el uso de colores planos y la introducción de volúmenes arquitectónicos. Estas innovaciones dieron como resultado una elegancia formal, una complejidad compositiva y una limpieza de líneas, que contrastaban con la estética de la falla valenciana. De esta forma, se acuñó para las nuevas formas el nombre de estilo alicantino, tomándose como modelo a seguir por muchos artistas.

Tras la Guerra Civil, estas nuevas formas se mantuvieron, combinándose en muchos casos con elementos más monumentalistas o recargados que hicieron que poco a poco la hoguera fuera asimilándose a la falla valenciana. Esta tendencia se generalizó a partir de la década de 1960, en la que los monumentos alcanzaron una barroquización desconocida hasta la fecha.

Esta tónica se mantendrá en la estética de las hogueras, hasta los años finales de la década de 1970. Es en esta época cuando se anunciarán, en algunos monumentos, los cambios formales y artísticos que se introducirán plenamente con la llegada de la democracia. Los artistas de la década de los ochenta, transformaron la esencia formal y conceptual del monumento adoptando un nuevo lenguaje en el cual la experimentación estaba muy presente. A partir de este momento no habría una tendencia artística concreta a la cual los artistas pudieran acogerse, sino que cada uno de ellos podría dar respuesta libremente a los nuevos retos que planteaba el monumento.

En la década de 1990 aparecerá una nueva generación de artistas que complementarán las innovaciones producidas en la década anterior y que reforzarán la libertad de cada artista para trabajar en un lenguaje que se adaptara a su propia búsqueda estética y personal.

El creixement del nombre de comissions i, per tant, de la demanda en la construcció de monuments ha afavorit la convivència entre artistes pertanyents als gremis d'Alacant, València i Borriana, la qual cosa ha fet que les fronteres estètiques existents entre la foguera i la falla vagen desapareixent.

2.5.4.3. L'ofici d'artista de fogueres.

En els inicis de la festa la responsabilitat de la construcció de les fogueres va recaure en els artistes plàstics de la ciutat, majoritàriament pintors. La majoria d'ells alternaven el seu treball artístic amb la construcció de fogueres i la seua formació era de caràcter autodidacta. Després de la Guerra Civil, la participació dels pintors anà decaïent i va donar pas a una generació d'artesans que van fer de l'activitat foguerera la seua principal ocupació professional. D'esta manera, l'ofici es va anar configurant i l'aprenentatge va prendre forma a través de l'ensenyança directa en el taller.

La creació del Gremi d'Artistes de Fogueres en 1982 va donar oficialitat a este col·lectiu i els va dotar d'una organització i una estructura que afavorira la defensa dels seus interessos. Això no va suposar un canvi en la transmissió de coneixements i en la formació dels futurs artistes de fogueres, però sí que va propiciar una regulació de l'ofici.

L'ingrés en este col·lectiu es produïx a través d'un examen que avalua els coneixements i les aptituds que té el candidat. Generalment, l'examen consistix en la construcció d'una foguera, que serà garant del treball del futur artista.

A poc a poc, la formació s'ha anat regularitzant gràcies als cursos d'artista constructor de fogueres impartits per membres del gremi i recentment amb la creació del grau superior d'Artista Foguerer i Construcció d'Escenografies, que equipararà els constructors de fogueres amb altres professionals i projectarà l'ofici cap al futur.

2.5.4.4. Ninots de carrer.

Els ninots de carrer, presents des dels orígens de la festa, són un element de la cultura popular connectat amb altres manifestacions semblants conegudes com a ninots de mitja quaresma o velles de serra. Es tracta de composicions escèniques col·locades a la via pública formades per un sol ninot o un grup de ninots que representen un esdeveniment humorístic, de crítica o popular.

A Alacant, els ninots de carrer estaven integrats en les denominades festes de carrer, festes populars en què estes escenes representaven veïns del carrer o de la barriada, caricaturitzant-los i afegint-los un component crític o irònic.

Amb el naixement de les fogueres, els ninots de carrer es van incorporar de forma natural als nous festejos, construïts per col·lectius de persones i col·locats en l'entramat urbà de la ciutat. Situats d'esta manera, els ninots constituïen un element de sorpresa per als espectadors i suposaven un complement als monuments que plantaven les comissions.

Després de la Guerra Civil, els ninots de carrer van desaparèixer i la Comissió Gestora va recuperar-los en 1997. Des de llavors, el nombre d'estos grups ha crescut en presència i qualitat, i s'han establert tres modalitats, individual, grup i infantil, que entren en concurs.

2.5.4.5. Portades de barraca.

Des de la creació de la primera barraca en 1931, la portada ha sigut un element diferenciador. Realitzada per artistes de fogueres o per la mateixa comissió, es col·loca en l'accés als espais tancats que els barraquers planten al carrer durant els dies de fogueres. Servix de carta de presentació de la comissió que la realitza. Estan dividides en categories segons el seu pressupost i són avaluades per un jurat que concedix tres premis a les millors de cada categoria.

Presenta motius artístics en relleu o tridimensionals que fan referència a assumptes relacionats amb la festa, amb les nostres tradicions o la nostra gastronomia. Així mateix, poden presentar motius relacionats amb la mateixa comissió de barraca, amb la ciutat o amb l'actualitat.

2.5.4.6. Literatura festerà.

La literatura festerà és un dels elements presents des dels orígens de les fogueres i és un component que ha anat creixent paral·lelament a l'expansió que ha experimentat la festa al llarg de la seua història.

Entre les publicacions produïdes, la més significativa és el llibret. Cada comissió n'edita el seu, compartint amb els altres una estructura prefixada que consistix en la inclusió de l'esbós i l'explicació del monu-

El crecimiento del número de comisiones, y por tanto de la demanda en la construcción de monumentos, ha propiciado la convivencia entre artistas pertenecientes a los gremios de Alicante, Valencia y Burriana, lo que ha hecho que las fronteras estéticas existentes entre la hoguera y la falla vayan desapareciendo.

2.5.4.3. El oficio de artista de hogueras.

En los inicios de la fiesta la responsabilidad de la construcción de las hogueras recayó en los artistas plásticos de la ciudad, mayoritariamente pintores. La mayoría de ellos alternaban su trabajo artístico con la construcción de hogueras, siendo su formación de carácter autodidacta. Tras la Guerra Civil, la participación de los pintores fue decayendo, dando paso a una generación de artesanos que hicieron de la actividad fogueril su principal ocupación profesional. De esta manera el oficio se fue configurando y el aprendizaje del mismo fue tomando forma a través de la enseñanza directa en el taller.

La creación del Gremio de Artistas de Hogueras en 1982 dio oficialidad a este colectivo y les dotó de una organización y una estructura que propiciara la defensa de sus intereses. Esto no supuso un cambio en la transmisión de conocimientos y en la formación de los futuros artistas de hogueras, pero sí propició una regulación del oficio.

El ingreso en este colectivo se produce a través de un examen que evalúa los conocimientos y las aptitudes que tiene el candidato. Generalmente el examen consiste en la construcción de una hoguera, que será garante del trabajo del futuro artista.

Poco a poco la formación se ha ido regularizando, gracias a los cursos de artista constructor de hogueras impartidos por miembros del gremio y recientemente con la creación del grado superior de Artista Foguerer y Construcción de Escenografías, que equiparará a los constructores de hogueras con otros profesionales y proyectará el oficio hacia el futuro.

2.5.4.4. Ninots de carrer.

Los *ninots de carrer*, presentes desde los orígenes de la fiesta, son un elemento de la cultura popular, conectado con otras manifestaciones similares conocidas como *ninots de mitja quaresma* o *velles de serra*. Se trata de composiciones escénicas colocadas en la vía pública formadas por un solo *ninot* o un grupo de ellos, que representan un acontecimiento humorístico, de crítica o popular.

En Alicante, los *ninots de carrer* estaban integrados en las denominadas *festes de carrer*, fiestas populares en las que estas escenas representaban a vecinos de la calle o de la barriada, caricaturizándolos y añadiéndoles un componente crítico o irónico.

Con el nacimiento de las hogueras, los *ninots de carrer* se incorporaron de forma natural a los nuevos festejos, siendo construidos por colectivos de personas y colocados en el entramado urbano de la ciudad. Situados de esta forma, los *ninots* constituían un elemento de sorpresa para los espectadores y suponían un complemento a los monumentos que plantaban las comisiones.

Tras la Guerra Civil, los *ninots de carrer* desaparecieron, siendo recuperados en 1997 por parte de la Comisión Gestora. Desde entonces, el número de estos grupos ha crecido en presencia y calidad, estableciéndose tres modalidades, individual, grupo e infantil, que entran en concurso.

2.5.4.5. Portadas de barraca.

Desde la creación de la primera barraca en 1931, la portada ha sido un elemento diferenciador. Realizada por artistas de hogueras o por la propia comisión, está colocada en el acceso a los espacios acotados que los barraqueros plantan en la calle durante los días de hogueras. Sirve de carta de presentación de la comisión que la realiza. Están divididas en categorías según su presupuesto y son evaluadas por un jurado que concede tres premios a las mejores de cada una de ellas.

Presenta motivos artísticos en relieve o tridimensionales, que hacen referencia a asuntos relacionados con la fiesta, con nuestras tradiciones o nuestra gastronomía. Asimismo, pueden presentar motivos relacionados con la propia comisión de barraca, con la ciudad o con la actualidad.

2.5.4.6. Literatura festerà.

La literatura festerà es uno de los elementos presentes desde los orígenes de las hogueras, siendo un componente que ha ido creciendo en paralelo a la expansión que ha experimentado la fiesta a lo largo de su historia.

De entre las publicaciones producidas la más significativa es el *libret*. Cada comisión edita el suyo, compartiendo con los demás una estructura prefijada que consiste en la inclusión del boceto y la expli-

ment, les fotografies dels càrrecs i la comissió, el programa de festes, una memòria de les activitats realitzades durant l'exercici i articles de temàtica diversa, majoritàriament relacionats amb la festa.

Els llibrets, com tots els elements que conformen les fogueres, han experimentat una evolució. Els primers llibrets que es van publicar en 1928 tenien una estructura senzilla, bàsicament dedicada a la fàcil comprensió de les escenes que constituïxen el monument. A poc a poc el contingut dels llibrets es va enriquir amb breus articles de temàtica alicantina o relativa a la barriada, fet que va elevar el nivell cultural d'estes publicacions. Esta tònica es va mantindre vigent fins a la Guerra Civil, després de la qual el llibret va patir un procés d'involució, en què es va reduir el seu contingut al més essencial i s'hi van incloure articles que poc tenien a veure amb la realitat del barri.

Este procés de despersonalització del llibret acabarà al final de la dècada de 1980, quan experimenta un creixement tant en continguts com en qualitat i es convertixen en publicacions monogràfiques de temes relacionats amb la ciutat i amb la festa.

Els primers anys de la festa van nàixer una altra sèrie de publicacions d'iniciativa privada que complementaven la informació apareguda en els llibrets. La més significativa és *El Tio Cuc*, revista satírica dirigida per Josep Coloma Pellicer, que dedicava un número extraordinari a la festa. Junt amb esta en van aparèixer altres com *Fogueres d'Alacant*, *La Cremà* o *El Fogueter*.

Al costat de les publicacions editades per les comissions de fogueres, en coexistixen dos, de caràcter oficial, que són promogudes per l'ajuntament i per la Federació de les Fogueres. La primera és la revista *Festa*, que va tindre l'origen en 1936 i que va ser recuperada en 1982. El seu contingut s'ha centrat majoritàriament en assumptes relacionats amb la ciutat, incorporant-hi alguns articles de temàtica festera.

La segona d'estes publicacions és la revista *Fogueres*, apareguda en 1982 per iniciativa de la llavors Comissió Gestora. És una publicació de temàtica eminentment festera que ha anat creixent en continguts al llarg del temps. La seua elaboració ha estat a càrrec de les successives delegacions de cultura que han format part de la Comissió Gestora.

Un altre dels elements importants dins de la literatura festera és el teatre foguerer. De tipus costumista, desenvolupa temes relacionats amb les fogueres en què es fa una exaltació de la festa i de la ciutat. Escrits en valencià, estos sainets exposen situacions pròximes a la vida quotidiana, que fan que l'espectador s'identifique amb el que es representa a l'escenari.

La recuperació d'este tipus de sainets es va produir en la dècada de 1980, quan algunes comissions comencen a integrar breus representacions en els actes de presentació dels seus càrrecs.

La recent creació d'un certamen de teatre per part de la Federació de les Fogueres ha fomentat la creació de noves obres, escrites majoritàriament per foguerers, fet que garanteix la presència en el futur d'este gènere en la nostra festa.

2.5.4.7. Patrimoni musical.

La música és un altre dels components essencials de la festa. Des dels seus inicis, va comptar amb la presència de bandes de música que, vingudes des de tots els punts de la província, servixen d'acompanyament a la multitud d'actes i desfilades que es produïren durant els dies de festa.

Tan gran és el volum i tanta la importància que ha aconseguit la presència de la música en les fogueres que es va crear una desfilada ex professo, l'Entrada de Bandes, per a presentar estes agrupacions musicals a la ciutat. Alhora que això ocorria, van anar sorgint noves peces musicals dedicades a la festa.

El més important d'estos pasdobles és el titulat *Fogueres de Sant Joan*, compost per Lluís Torregrossa i que té com a lletrista el periodista Josep Ferrándiz Torremocha. Des de l'estrena, el 3 d'agost de 1929, va ser la melodia més popular de la festa, i en 1995 es va convertir en l'himne oficial.

Al llarg del temps, el patrimoni musical de les fogueres ha anat creixent gràcies als pasdobles que s'han anat creant com a himnes de cada comissió o aquells que estan dedicats a personalitats del món de la festa, com ara presidents de la Comissió Gestora, belleses del foc o foguerers destacats. Al costat de les bandes de música, cobren protagonisme dins de la festa les colles de dolçaines i tabals que igualment acompanyen durant les desfilades les comissions de fogueres.

cación del monumento, las fotografías de los cargos y la comisión, el programa de fiestas, una memoria de las actividades realizadas durante el ejercicio i artículos de temática diversa, mayoritariamente relacionados con la fiesta.

Los *llibrets*, como todos los elementos que conforman las hogueras, han sufrido una evolución. Los primeros *llibrets* que se publicaron en 1928 tenían una estructura sencilla, básicamente dedicada a ayudar a la fácil comprensión de las escenas que aparecían en el monumento. Poco a poco el contenido de los *llibrets* fue enriqueciéndose con pequeños artículos de temática alicantina o relativa a la barriada, elevándose el nivel cultural de estas publicaciones. Esta tónica se mantuvo vigente hasta la Guerra Civil, tras la cual el *llibret* sufrió un proceso de involución, reduciéndose su contenido a lo más esencial y recogiendo artículos que poco tenían que ver con la realidad del barrio.

Este proceso de despersonalización del *llibret* terminará a finales de la década de 1980, experimentando un crecimiento tanto en contenidos como en calidad, convirtiéndose en publicaciones monográficas de temas relacionados con la ciudad y con la fiesta.

En los primeros años de la fiesta aparecieron otra serie de publicaciones, de iniciativa privada, que complementaban la información aparecida en los *llibrets*. La más significativa es *El Tio Cuc*, revista satírica dirigida por José Coloma Pellicer, que dedicaba un número extraordinario a la fiesta. Junto a esta, aparecieron otras como *Fogueres d'Alacant*, *La Cremà* o *El Fogueter*.

Junto a las publicaciones editadas por las comisiones de hogueras, coexisten dos que teniendo carácter oficial, son promovidas por el ayuntamiento y por la Federación de Fogueres. La primera de ellas es la revista *Festa*, que tuvo su origen en 1936 y que fue recuperada en 1982. Su contenido se ha centrado mayoritariamente en asuntos relacionados con la ciudad, incorporando algunos artículos de temàtica festera.

La segunda de estas publicaciones es la revista *Fogueres*, aparecida por iniciativa de la entonces Comisión Gestora en 1982. Es una publicación de temàtica eminentemente festera que ha ido creciendo en contenidos a lo largo del tiempo. Su confección ha estado a cargo de las sucesivas delegaciones de cultura que han formado parte de la Comisión Gestora.

Otro de los elementos importantes dentro de la literatura festera es el *teatre foguerer*. De tipo costumbrista, desarrolla temas relacionados con las hogueras, en los que se hace una exaltación de la fiesta y de la ciudad. Escritos en valenciano, estos sainets exponen situaciones cercanas a la vida cotidiana, que hacen que el espectador se identifique con lo que se está representando en el escenario.

La recuperación de este tipo de sainetes se produjo en la década de 1980, cuando algunas comisiones comienzan a integrar pequeñas representaciones en los actos de presentación de sus cargos.

La reciente creación de un certamen de teatro por parte de la Federación de Fogueres, ha fomentado la creación de nuevas obras, escritas en su mayor parte por *foguerers*, garantizando así la presencia en el futuro, de este género en nuestra fiesta.

2.5.4.7. Patrimonio musical.

La música es otro de los componentes esenciales de la fiesta. Desde sus inicios, contó con la presencia de bandas de música que, venidas desde todos los puntos de la provincia, servirían de acompañamiento a la multitud de actos y desfiles que se producirían durante los días de fiesta.

Tal es el volumen e importancia que ha alcanzado la presencia de la música en las hogueras que se creó un desfile ex profeso, la Entrada de Bandas, para presentar estas agrupaciones musicales a la ciudad. Al mismo tiempo que esto ocurría, fueron surgiendo nuevas piezas musicales dedicadas a la fiesta.

El más importante de estos pasodobles es el titulado *Fogueres de Sant Joan*, compuesto por Luis Torregrossa y cuyo letrista fue el periodista José Ferrándiz Torremocha. Desde su estreno, el 3 de agosto de 1929, fue la melodia más popular de la fiesta, convirtiéndose en 1995 en el himno oficial de la misma.

A lo largo del tiempo, el patrimonio musical de las hogueras ha ido creciendo gracias a los pasodobles que se han ido creando como himnos de cada comisión o aquellos que están dedicados a personalidades del mundo de la fiesta, como presidentes de la Comisión Gestora, *belleses del foc* o *foguerers* destacados. Junto a las bandas de música, cobran protagonismo dentro de la fiesta las *colles de dolçaines i tabals* que de igual manera acompañan durante los desfiles a las comisiones de hogueras.

2.5.4.8. Indumentària tradicional.

Al voltant de la festa s'ha creat una indumentària identificativa i pròpia, el denominat vestit de núvia alacantina, rescatat de la tradició i adaptat a la festa com a senya de caràcter distintiu per la mantellina elaborada d'una manera particular, els teixits de seda de gran bellesa i colorit de les falces, així com els velluts i domassos. D'altra banda, la recuperació d'una indumentària tradicional com a element identitari d'un poble o ciutat, i hui traslladat a la festa, ha suposat un coneixement dels diversos elements que la componen, fet que ha ampliat un vocabulari específic i que ha portat a mantindre una confecció concreta recuperant l'estil propi d'esta indumentària tradicional, així com tot el que l'envolta: teixits, complements, joieria.

A través de l'estudi i la recuperació de la indumentària tradicional amb què s'han vestit els alacantins sorgix tota una indústria, primerament domèstica, després artesanal i finalment industrial, que mou mà d'obra per a confeccionar-la: els indumentaristes encarregats de reproduir al detall les peces dels vestits; especialitats al voltant dels teixits, fàbriques de sederies i cotons; artesans dedicats a l'orfebreria i joieria, que creen joies que destaquen amb la bellesa dels teixits; la fabricació artesanal de ventalls que cuiden al detall, i inclús la perruqueria amb la realització dels pentinats tradicionals i la cosmètica, sense oblidar l'elaboració artesanal de la tarongina, així com la importància de les floristeries en els diferents actes, principalment en l'Ofrena de Flors.

2.5.4.9. Pirotecnia.

La presència de la pirotècnia està íntimament lligada a l'essència mateixa de les fogueres, ja que serà l'encarregada de botar foc als monuments que cada comissió planta al carrer. Acompanya les fogueres en les seues desfildes pel districte, especialment durant la despetada, i igualment està present durant tot el calendari festiu.

L'acte més rellevant en què la pólvora és protagonista és el concurs de mascletades que des de 1988 té lloc, entre el 19 i el 24 de juny, a la plaça dels Estels. A les dos de la vesprada es reünix al voltant de la plaça multitud de gent que espera sentir la mascletada. Posteriorment, l'ajuntament de la ciutat premia les millors empreses pirotècniques que han participat en el concurs.

Un altre dels elements pirotècnics més característics de la festa és la monumental palmera que es dispara a les dotze de la nit del 24 de juny des dalt del castell de Santa Bàrbara. Este element, visible des de tota la ciutat, marca el moment en què començaran a cremar tots els monuments efimers plantats eixe any.

2.5.4.10. Altres elements de cultura popular.

2.5.4.10.1. Nanos i gegants.

Els nanos i gegants estan presents en totes les manifestacions festives de la ciutat des del segle XV. Així mateix, des de la creació de les fogueres han format part de la identitat cultural de la festa. La seua participació ha estat vinculada a les desfildes i actes organitzats per l'ajuntament i la Comissió Gestora, i han divertit amb la seua presència els espectadors infantils i adults.

2.5.4.10.2. Les danses.

La dansa o les danses és el ball valencià tradicional més autòcton. Es tracta d'un ball ritual de caràcter urbà que es realitzava a les places i carrers de les ciutats i poblacions valencianes els dies de festa major.

El seu origen es remunta al segle XVI i a Alacant hi ha constància documental que es ballaven en una data molt tardana, concretament en 1829. Les danses estaven lligades a les festes de carrer i s'organitzaven per a commemorar els sants patrons de la ciutat o per a la celebració d'alguns esdeveniments d'importància. constància

Al final dels anys seixanta, les danses van anar caient en declivi i van desaparèixer de les festes d'alguns barris com Sant Gabriel o el Raval Roig, on encara es ballaven. La recuperació per a la festa d'este ball tradicional va arribar en 2008, quan es va organitzar una dansada la vesprada del 23 de juny al voltant de la foguera oficial. Des de llavors, este esdeveniment ha anat arrelant en el programa de fogueres i s'ha mantingut present fins a l'actualitat.

2.5.4.11. Conservació del llegat cultural.

2.5.4.11.1. Museu de Fogueres.

El 27 de desembre de 1981 es va inaugurar, al pavelló d'enginyers del castell de Santa Bàrbara, el primer Museu de Fogueres. Allí s'exhibien alguns dels últims ninots indultats, amb altres elements documentals com ara fotografies, banderins i altres efectes de la festa.

2.5.4.8. Indumentaria tradicional.

En torno a la fiesta se ha creado una indumentaria identificativa y propia, el llamado traje de novia alicantina, rescatado de lo tradicional y adaptado a la fiesta como seña de carácter distintivo por su mantilla elaborada de una forma particular, sus tejidos de seda de gran belleza y colorido en sus falces, así como terciopelos y damascos. Por otro lado, la recuperación de una indumentaria tradicional como elemento identitario de un pueblo o ciudad, y hoy trasladado a la fiesta, ha supuesto un conocimiento de los diferentes elementos que la componen, ampliando un vocabulario específico que ha llevado a mantener una confección concreta recuperando el estilo propio de esta indumentaria tradicional, así como todo lo que la envuelve: tejidos, complementos, joyería.

A través del estudio y recuperación de la indumentaria tradicional con la que se han vestido los alicantinos surge toda una industria primero doméstica, después artesanal y finalmente industrial que mueve mano de obra para su confección: los indumentaristas encargados de reproducir al detalle las piezas de los trajes; especialidades en torno a los tejidos, fábricas de sederías y algodones; así como artesanos dedicados a la orfebrería y joyería con la creación de joyas que resaltan con la belleza de los tejidos; la fabricación artesanal de abanicos que cuidan al detalle e incluso peluquería con la realización de los peinados tradicionales y la cosmética, sin olvidar la elaboración artesanal del azahar, así como la importancia de las floristerías en los diferentes actos, principalmente en la Ofrenda de Flores.

2.5.4.9. Pirotecnia.

La presencia de la pirotecnia está íntimamente ligada a la esencia misma de las hogueras, ya que será la encargada de dar fuego a los monumentos que cada comisión planta en la calle. Acompaña a las hogueras en sus desfiles por el distrito, especialmente durante la *despetada* e igualmente está presente durante todo el calendario festivo.

El acto más relevante en el que la pólvora es protagonista es el concurso de *mascletades* que desde 1988, tiene lugar entre el 19 y el 24 de junio en la plaza de los Luceros. A las dos de la tarde se reúnen en torno a la plaza multitudes de gente, que esperan escuchar y sentir la *mascletada*. Posteriormente, el ayuntamiento de la ciudad premia a las mejores empresas pirotécnicas que han participado en el concurso.

Otro de los elementos pirotécnicos más característicos de la fiesta es la monumental palmera que se dispara a las doce de la noche del 24 de junio, desde lo alto del castillo de Santa Bàrbara. Este elemento, visible desde toda la ciudad, marca el momento en el que comenzarán a arder todos los monumentos efimeros plantados ese año.

2.5.4.10. Otros elementos de cultura popular.

2.5.4.10.1. *Nanos i gegants*.

Los *nanos i gegants* están presentes en todas las manifestaciones festivas de la ciudad desde el siglo XV. Asimismo, desde la creación de las hogueras, han formado parte de la identidad cultural de la fiesta. Su participación ha estado vinculada a los desfiles y actos organizados por el ayuntamiento y la Comisión Gestora, divirtiéndose con su presencia a los espectadores infantiles y adultos.

2.5.4.10.2. *Les danses*.

La *dansa o les danses* es el baile valenciano tradicional mas autóctono. Se trata de un baile ritual de carácter urbano, que se realizaba en las plazas y calles de las ciudades y poblaciones valencianas en los días de fiesta mayor.

Su origen se remonta al siglo XVI y en Alicante hay constancia documental de la realización del mismo en una fecha muy tardía, concretamente en 1829. *Les danses* estaban ligadas a las festes de carrer y se organizaban para conmemorar a los santos patronos de la ciudad o para la celebración de algunos acontecimientos de importancia.

A finales de los años sesenta, *les danses* fueron cayendo en declive, desapareciendo de las fiestas de algunos barrios como el de San Gabriel o el Raval Roig, donde todavía se realizaban. La recuperación para la fiesta de este baile tradicional llegó en 2008, cuando se organizó una *dansada* en la tarde del 23 de junio alrededor de la *foguera* oficial. Desde entonces, este acontecimiento ha ido arraigando en el programa de hogueras, manteniéndose presente hasta la actualidad.

2.5.4.11. Conservación del legado cultural.

2.5.4.11.1. Museu de Fogueres.

El 27 de diciembre de 1981 se inauguró, en el pabellón de ingenieros del castillo de Santa Bàrbara, el primer Museo de Fogueras. En él se exhibían algunos de los últimos *ninots* indultados, junto a otros elementos documentales como fotografías, banderines y otros enseres de la fiesta.

En 2003 el Museu va tornar a inaugurar-se, esta vegada als baixos de la Casa de la Festa. Per les cinc sales que el componen es fa un recorregut cronològic i didàctic sobre la història de la festa. El museu dóna cabuda als ninots que s'indulten del foc cada any, així com a testimonis gràfics i documentals que reforcen el discurs temàtic de cada una de les sales.

El Museu de Fogueres s'ha convertit en una ferramenta eficaç per a explicar i transmetre la nostra tradició a tots els que el visiten, prolongant la presència de les fogueres a la ciutat més enllà del mes de juny. Al mateix temps, és un lloc de conservació i restauració dels elements que s'hi exposen, alguns dels quals de vital importància per a comprendre l'essència festiva.

2.5.4.11.2. Conservació del llegat documental de la festa.

Al llarg de la seua història, les fogueres han generat una gran quantitat de documentació. Esta ha sigut produïda tant per la Comissió Gestora i l'ajuntament com per les comissions de fogueres i barraques.

Un dels centres de conservació del patrimoni documental de la festa és l'Arxiu Municipal d'Alacant, on es custodien expedients, esbossos, fotografies, cartells i altres elements com llibrets, revistes oficials o programes de mà. Així mateix, la Federació de les Fogueres disposa d'un arxiu en què s'arregla la documentació més recent produïda per les fogueres, igual que llibrets i fotografies.

2.5.5. Desplegament del calendari festiu.

Les comissions de fogueres i barraques marquen els diferents moments de l'any duent a terme una sèrie d'actes. Al mes de desembre, assenyalant que falten tan sols sis mesos per a la celebració de les fogueres, se celebra el Certamen Artístic Fogueres de Sant Joan; el Sorteig de la Boleta, en què les representants de cada comissió trien el número amb què desfilarà cada una de les fogueres durant els dies de festa; el Certamen de Nades, i el Concurs de Betlems. Com a colofó, els dies pròxims a Nadal es planten dos monuments, l'un adult i l'altre infantil, realitzats per alumnes dels cursos de constructors de fogueres organitzats pel Gremi d'Artistes. La cremada d'estes fogueres suposa la cloenda de l'any en curs.

Fins la celebració de les fogueres té lloc l'elecció de les candidates que optaran al títol de *bellea del foc* i l'Exposició del Ninot, en què es reunixen els cent huitanta ninots pertanyents a cada una de les fogueres adultes i infantils que es plantaran el mes de juny. Un jurat atorga un premi als millors de cada categoria, mentre que el públic, a través dels seus vots, tria els ninots indultats, que se salvaran de les flames i que formaran part posteriorment del Museu de Fogueres.

Les comissions de fogueres i barraques realitzen les seues activitats al llarg d'un exercici anual que excedix els cinc dies de festa que tenen lloc entre el 20 i el 24 de juny.

Els dies centrals de fogueres s'inicien amb el Pregó de festes, que se celebra cada any des dels balcons de l'Ajuntament d'Alacant. Per a pronunciar-lo es trien personalitats locals o d'àmbit nacional que estan relacionades amb la nostra festa o amb la ciutat. Este acte del Pregó està precedit per l'acte d'ofrena als foguerers i barraquers morts en el monument al foguerer i per la desfilara de l'Arribada del Pregó, que comença a la Casa de la Festa i va fins a les cases consistorials i està format per les belles del foc i les seues dames d'honor, acompanyades per membres de la Federació de les Fogueres i el pregoner d'eixe any.

El cap de setmana anterior al 20 de juny tenen lloc les desfilaras de l'Entrada de Bandes i del Ninot. La primera se celebra el dissabte i hi desfilen totes les comissions amb les bandes de música i les colles de dolçaines que els acompanyaran durant els dies de festa. La Desfilara del Ninot té un caràcter més espontani i menys protocol·lari. Les comissions hi participen disfressades amb vestits al·lusius al tema de la seua foguera o del ninot que han presentat a l'exposició.

El dia 19 de juny té lloc la primera sessió del Concurs de Mascletades, que se celebrarà fins al 24 de juny a les 14.00 hores a la plaça dels Estels. A la nit es plantaran els monuments infantils i els ninots de carrer, que seran visitats al matí següent pels jurats corresponents. La nit del 20 de juny té lloc la plantada oficial de tots els monuments adults de la ciutat, així com la instal·lació dels racons i les barraques on els festeros duran a terme la seua activitat durant els dies de fogueres.

En 2003 el Museu volvió a inaugurar-se, esta vez en los bajos de la Casa de la Festa. A lo largo de las cinco salas que lo componen se hace un recorrido cronológico y didáctico sobre la historia de la fiesta. El museo da cabida a los *ninots* que se indultan del fuego cada año, así como testimonios gráficos y documentales que refuerzan el discurso temático de cada una de las salas.

El Museu de Fogueres se ha convertido en una herramienta eficaz para explicar y transmitir nuestra tradición a todos los que lo visitan, prolongando la presencia de las hogueras en la ciudad más allá del mes de junio. Al mismo tiempo, es un lugar de conservación y restauración de los elementos que en él se exponen, algunos de ellos de vital importancia para comprender la esencia festiva.

2.5.4.11.2. Conservación del legado documental de la fiesta.

A lo largo de su historia, las hogueras han generado una gran cantidad de documentación. Esta ha sido producida tanto por la Comisión Gestora y el ayuntamiento, como por las comisiones de hogueras y barracas.

Uno de los centros de conservación del patrimonio documental de la fiesta es el Archivo Municipal de Alicante, en el que se custodian expedientes, bocetos, fotografías, carteles y otros elementos como llibrets, revistas oficiales o programas de mano. Asimismo, la Federación de Fogueres, cuenta con un archivo en el que se recoge la documentación mas reciente producida por las hogueras, al igual que *llibrets* y fotografías.

2.5.5. Desarrollo del calendario festivo.

Las comisiones de hogueras y barracas marcan los diferentes momentos del año mediante una serie de eventos. En el mes de diciembre, señalando que se está a tan solo seis meses de la celebración de las hogueras, se celebra el Certamen Artístico Fogueres de Sant Joan, el Sorteig de la Bolita, en el que las representantes de cada comisión eligen el número con el que desfilará cada una de las hogueras durante los días de fiesta, el Certamen de Villancicos y el Concurso de Belenes. Como colofón en los días cercanos a la Navidad se plantan dos monumentos, uno adulto y otro infantil, realizados por alumnos de los cursos de constructores de hogueras organizados por el Gremio de Artistas. La cremada de estas hogueras supone el punto final al año en curso.

Hasta la celebración de las hogueras tiene lugar la elección de las candidatas que optarán al título de *bellea del foc*, la exposición del *ninot* en la que se reúnen los ciento ochenta *ninots* pertenecientes a cada una de las hogueras adultas e infantiles que se plantarán en el mes de junio. Un jurado otorga un premio a los mejores de cada categoría, mientras que el público, a través de sus votos, elige los *ninots indultats*, que se salvarán de las llamas y que formarán parte posteriormente del Museu de Fogueres.

Las comisiones de hogueras y barracas realizan sus actividades a lo largo de un ejercicio anual, que excede los cinco días de fiesta que tienen lugar entre el 20 y el 24 de junio. Los días centrales de hogueras tienen su inicio con el Pregón de fiestas, que se celebra cada año desde los balcones del Ayuntamiento de Alicante. Para pronunciarlo se elige a personalidades locales o de ámbito nacional, que están relacionadas con la fiesta o con la ciudad. Este acto del Pregón viene precedido por el acto de ofrenda a los *foguerers* y *barraquers* fallecidos en el Monumento al Foguerer y por el desfile de la Arribada del Pregó, que parte desde la Casa de la Festa hasta las casas consistoriales y está formado por las *bellees del foc* y sus damas de honor, acompañadas por miembros de la Federació de Fogueres y el pregonero de ese año.

El fin de semana anterior al 20 de junio tienen lugar los desfiles de la Entrada de Bandas y del Ninot. El primero de ellos se celebra el sábado y en él desfilan todas las comisiones junto a las bandes de música y *colles de dolçaines* que les acompañarán durante los días de fiesta. El Desfile del Ninot tiene un carácter más espontáneo y menos protocolario. En él, las comisiones participan disfrazadas con trajes alusivos al tema de su hoguera o del *ninot* que han presentado a la exposición.

El día 19 de junio tiene lugar la primera sesión del Concurso de Mascletades, que se celebrará hasta el 24 de junio a las 14.00 horas en la plaza de Los Luceros. Por la noche se plantarán los monumentos infantiles y los *ninots de carrer*, que serán visitados a la mañana siguiente por sus correspondientes jurados. En la noche del 20 de junio tiene lugar la *plantada* oficial de todos los monumentos adultos de la ciudad, así como la instalación de los *racons* y las barracas donde los festeros desarrollarán su actividad durante los días de hogueras.

El matí del dia 21 de juny les comissions comencen les despertades als districtes i és el moment en què els jurats visiten els monuments i atorguen premis als millors de cada categoria. L'Ofrena de Flors, en honor de la Mare de Déu del Remei, s'inicia a la vesprada i continua la vesprada del dia 22.

El 22 de juny té lloc la Desfilada d'Entrega de Premis, en què participen les comissions que han obtingut algun guardó tant en el monument com en qualsevol de les activitats que organitza la Federació de les Fogueres al llarg de l'exercici fester. Al mateix temps, un jurat visita aquells monuments que han sigut designats com a més innovadors de tots els plantats eixe any. A la vesprada, a la plaça de l'ajuntament i al voltant de la foguera oficial, se celebra la dansada, que és el pas previ al començament de la Desfilada Folklorica Internacional, en què participen representants del folklore de la província i de l'estranger, així com les reines i els membres de festes veïnes.

El dia 24 de juny, festivitat de Sant Joan Baptista, tenen lloc la missa oficial de fogueres a la catedral de Sant Nicolau i el dinar oficial que l'ajuntament de la ciutat celebra al castell de Santa Bàrbara per a les delegacions invitades a la festa i les màximes representants de les fogueres.

A les dotze de la nit té lloc el llançament de la monumental palmera des del cim del Benacantil, amb la qual donarà començament la cremada de les fogueres oficials i de tots els monuments adults i infantils de la ciutat, així com de les portades de barraca.

Durant la cremada dels monuments té lloc la popular banyada, en què participen una part dels espectadors que estan contemplant com crema el monument. Este acte, d'arrel popular, consistix a ser arruixats amb aigua pels bombers, cosa que refresca la calor pròpia de l'estiu i la produïda per les flames de la foguera.

Al marge dels actes oficials, entre el 20 i el 24 de juny les comissions de fogueres i barraques realitzen el seu propi calendari d'activitats destinades al districte en què estan enclavades. A més de les despertades, fan revetles nocturnes, cercaviles, mascletades, ofrenes als patrons de cada barriada o festes infantils.

Per a finalitzar el calendari festiu, entre el 25 i el 29 de juny, se celebra el Concurs Internacional de Focs Artificials, que es dispara des de la platja del Cocó. Cada dia, després de la disparada dels focs, s'encén una traca lluminosa al passeig de Gómiz i el dia 29 té lloc la Nit del Foc al passeig de l'Esplanada.

3. Definició de l'àmbit espacial i temporal

Pel que fa a l'àmbit espacial, la festa té lloc a la ciutat d'Alacant, i són unes celebracions lligades al veïnat i que tenen com a centre neuràlgic el carrer o la plaça on es planta el monument, des d'on s'estenen pels voltants i pels carrers adjacents.

L'àmbit temporal es concreta del 20 al 24 de juny, precedit pels actes preliminars organitzats per la Federació de les Fogueres de Sant Joan.

En la mañana del día 21 de junio las comisiones comienzan las *despertades* en los distritos y es el momento en el que los jurados visitan los monumentos, otorgando premios a los mejores de cada categoría. La Ofrenda de Flores en honor a la Virgen del Remedio se inicia por la tarde continuando la tarde del día 22.

El 22 de junio tiene lugar el Desfile de Entrega de Premios, en el que participan las comisiones que han obtenido algún galardón tanto en el monumento como en cualquiera de las actividades que organiza la Federación de Fogueres, a lo largo del ejercicio festero. Al mismo tiempo, un jurado visita aquellos monumentos que han sido designados como más innovadores de entre todos los plantados ese año. Por la tarde, en la plaza del Ayuntamiento y en torno a la foguera oficial, se celebra la *dansada*, que es el paso previo al comienzo del Desfile Folklorico Internacional, en el que participan representantes del folklore de la provincia y del extranjero, así como las reinas y miembros de fiestas vecinas.

El día 24 de junio, festividad de San Juan Bautista, tiene lugar la misa oficial de hogueras en la concatedral de San Nicolás y la comida oficial que el ayuntamiento de la ciudad celebra en el castillo de Santa Bárbara para las delegaciones invitadas a la fiesta, así como a las máximas representantes de las hogueras. A las doce de la noche tiene lugar el disparo de la monumental palmera desde la cumbre del monte Benacantil, con la que dará comienzo la *cremada* de las hogueras oficiales y de todos los monumentos adultos e infantiles de la ciudad, así como de las portadas de barraca.

Durante la *cremada* de los monumentos tiene lugar la popular *banyada*, en la que participan una parte de los espectadores que se encuentran contemplando cómo arde el monumento. Este acto, de raigambre popular, consiste en recibir agua por parte de los bomberos, sofocando de esta manera el calor propio del verano y el producido por las llamas de la hoguera. Al margen de los actos oficiales, entre el 20 y el 24 de junio, las comisiones de hogueras y barracas realizan su propio calendario de actividades destinadas al distrito en el que están enclavadas. Además de las *despertades*, realizan verbenas nocturnas, pasacalles, *mascletades*, ofrendas a los patronos de cada barriada o fiestas infantiles.

Para finalizar el calendario festivo, entre el 25 y el 29 de junio se celebra el Concurso Internacional de Fuegos Artificiales, que se dispara desde la playa del Cocó. Cada día, después del disparo de los fuegos, se enciende una traca luminosa en el paseo de Gómiz y el día 29 tiene lugar la Nit del Foc en el paseo de la Explanada.

3. Definición del ámbito espacial y temporal

En lo referente al ámbito espacial, la fiesta se desarrolla en la ciudad de Alicante, siendo unas celebraciones ligadas al vecindario y teniendo como centro neurálgico la calle o plaza en la que se planta el monumento, desde donde se extiende por las inmediaciones y las calles adyacentes.

El ámbito temporal se concreta del 20 al 24 de junio, precedido por los actos preliminares organizados por la Federación de Les Fogueres de Sant Joan.